

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa J. J.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Rejonowego w W. , Prezesa Sądu Okręgowego w W., Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...), Prezesa Sądu Okręgowego w K., Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...), Prezesa Sądu Okręgowego w K. i Prezes Sądu Apelacyjnego w (...)

o zadośćuczynienie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 października 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 17 czerwca 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje adwokatowi A.Ł. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym. Ma przede wszystkim na celu – w interesie publicznym – ujednolicenie orzecznictwa sądów powszechnych, rozstrzyganie sporów precedensowych oraz o istotnym znaczeniu dla rozwoju prawa i judykatury sądowej. W związku z tym jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie, w którym skarżący powinien wskazać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i związku z tym istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący w odrębnym wywodzie wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Powód J. J. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 czerwca 2015 r., oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w R., którym ten Sąd oddalił w całości powództwo skierowane do Skarbu Państwa reprezentowanemu przez kilku Prezesów Sądów Okręgowych i Apelacyjnych o zadośćuczynienie za krzywdy wyrządzone na skutek nieprawidłowości w różnych postępowaniach sądowych.

Powód zarzucił w skardze kasacyjnej nieważność postępowania przez pozbawienie go możliwości obrony swych praw. Poza tym, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący podniósł, że w niniejszej sprawie „przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnione jest występującym w sprawie istotnym

zagadnieniem prawnym, a mianowicie, czy osoba pozbawiona wolności na co najmniej kilka lat, której jednocześnie sąd orzekający: odmówił przyznania pełnomocnika z urzędu przy pominięciu przeprowadzenia dowodu z jego przesłuchania jako strony, a także uniemożliwieniu osobistego wzięcia udziału w rozprawie z uzasadnieniem, że stawiennictwo nie jest obowiązkowe – jest pozbawieniem możliwości obrony?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba podkreślić pewien brak konsekwencji w formułowaniu zarzutów w kontekście usprawiedliwienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Z jednej bowiem strony stawia się bezwarunkowy zarzut nieważności postępowania ze względu na pozbawienie powoda możliwości obrony swych praw z drugiej zaś strony te same okoliczności, które miały doprowadzić do nieważności przedstawia się w zagadnieniu prawnym z pytaniem, czy prowadzą one do nieważności.

Nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi tylko wtedy, gdy strona na skutek naruszenia przepisów postępowania przez sąd lub stronę przeciwną nie mogła i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części i oznacza całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony (por. min. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2013 r., I CSK 654/12, niepubl.; z dnia 26 września 2014 r., IV CZ 52/14; niepubl.; z dnia 12 lutego 2015 r., IV CZ 113/14; niepubl.; z dnia 20 listopada 2015 r., I CSK 888/14, niepubl.; z dnia 20 maja 2016 r., II CZ 29/16, niepubl.). Wobec tego nie każde naruszenie przepisów postępowania, nawet jeśli miało ono wpływ na wynik rozstrzygnięcia, można uznać za podstawę nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., a pozbawienie możliwości obrony wymaga badania w każdym konkretnym przypadku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., II CZ 29/16, niepubl.). Chodzi jedynie o przypadki faktycznego, całkowitego pozbawienia strony możliwości obrony (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., IV CZ 113/14 niepubl.). O tym, że do tego nie doszło w przedmiotowej sprawie przekonuje ustalona przez Sąd drugiej instancji duża aktywność powoda wyrażająca się inicjowaniem kolejnych postępowań sądowych, składaniem środków odwoławczych,

pism procesowych, których to czynności powód dokonuje pomimo pozbawienia wolności. Jest to także istotna okoliczność mająca wpływ na ocenę potrzeby ustanowienia z urzędu pełnomocnika dla powoda.

Uwzględniając wcześniej zaprezentowane stanowisko orzecznictwa, nie sposób przyjąć, aby sama odmowa ustanowienia przez sąd pełnomocnika z urzędu stanowiła czynnik pozbawiający stronę możliwości obrony jej praw. Wskazywał też na to wielokrotnie Sąd Najwyższy (por. wyroki: z dnia 5 lipca 2000 r., sygn. akt I CKN 787/00; z dnia 16 lutego 1999 r., sygn. akt II UKN 418/98, OSNP 2000, Nr 9, poz. 359; z dnia 16 grudnia 1997 r., sygn. akt II UKN 404/97, OSNP 1998, Nr 21, poz. 641). Strona ma co do zasady uprawnienie i możliwość podejmowania osobiście różnych działań w postępowaniu przed sądem, zmierzających do ochrony własnych praw. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu podlega zaś zawsze indywidualnej ocenie ze strony sądu, który uwzględnia go tylko wówczas, gdy udział pełnomocnika uzna się rzeczywiście za potrzebny np. strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2013 r., I CZ 51/13, niepubl.).

Dotychczasowe wywody wskazują, że przedstawione w skardze zagadnienie prawne nie jest nowe i było wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W ich podsumowaniu nie sposób też uznać, iż dotychczasowe postępowanie było nieważne z podanych przez skarżącego przyczyn.

Konkludując trzeba stwierdzić, że w sprawie nie zachodzi wskazana przez skarżącą przesłanka opisane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ani brana pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 6 pkt 7 § 13 ust. 4 pkt 2, 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. 2013 r., poz. 461) w związku z art. 99 k.p.c.

db